YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

19 päivänä maaliskuuta 2002 *

Yhdistetyissä asioissa C-393/99 ja C-394/99,

jotka Tribunal du travail de Tournai (Belgia) on saattanut EY 234 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevissa asioissa

Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (Inasti)

vastaan

Claude Hervein,

Hervillier SA (C-393/99),

Guy Lorthiois,

Comtexbel SA (C-394/99),

ennakkoratkaisun sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

(ETY) N:o 1408/71 14 c artiklan 1 kohdan b alakohdan, josta on tullut 14 c artiklan b alakohta, ja liitteen VII pätevyydestä, sellaisena kuin tämä asetus on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2 päivänä kesäkuuta 1983 annetulla asetuksella (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6), ja sittemmin muutettuna 11 päivänä joulukuuta 1986 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3811/86 (EYVL L 355, s. 5),

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat P. Jann, F. Macken ja N. Colneric sekä tuomarit C. Gulmann, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari), M. Wathelet ja V. Skouris,

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (Inasti), edustajanaan sen hallintojohtaja L. Paeme,

— Claude Hervein, Hervillier SA, Guy Lorthiois ja Comtexbel SA, edustajinaan avocat E. van Daele ja P. Detournay,

— Belgian hallitus, asiamiehenään P. Rietjens,

— Kreikan hallitus, asiamiehinään K. Grigoriou, I. Galani-Maragkoudaki ja I. Bakopoulos,

— Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään F. Anton ja E. Karlsson,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään P. Hillenkamp ja H. Michard, avustajanaan Rechtsanwalt R. Karpenstein,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants'n (Inasti), edustajanaan L. Renaud, Kreikan hallituksen, asiamiehinään I. Galani-Maragkoudaki ja I. Bakopoulos, neuvoston, asiamiehenään A. Lo Monaco, ja komission, asiamiehenään H. Michard, 7.2.2001 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 5.4.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Tribunal du travail de Tournai on esittänyt 5.10.1999 tekemillään kahdella päätöksellä, jotka ovat saapuneet Euroopan yhteisöjen tuomioistuimeen 13.10.1999, EY 234 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 14 c artiklan 1 kohdan b alakohdan, josta on tullut 14 c artiklan b alakohta, ja liitteen VII pätevyydestä, sellaisena kuin tämä asetus on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2 päivänä kesäkuuta 1983 annetulla asetuksella (ETY) N:o 2001/83 (EYVL L 230, s. 6), ja sittemmin muutettuna 11 päivänä joulukuuta 1986 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3811/86 (EYVL L 355, s. 5; jäljempänä asetus N:o 1408/71), sekä mahdollisen pätemättömäksi julistamisen ulottuvuudesta.

2 Nämä kysymykset on esitetty riita-asioissa, joissa on kantajana Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (jäljempänä Inasti) ja vastaajina yhtäältä Claude Hervein ja Hervillier SA -niminen yhtiö (jäljempänä Hervillier) ja toisaalta Guy Lorthiois ja Comtexbel SA -niminen yhtiö (jäljempänä Comtexbel), ja ne koskevat sosiaaliturvamaksuja, joita Inasti vaatii maksettaviksi Herveinin ja Lorthiois'n Belgiassa harjoittaman yhtiöiden johtoon liittyvän toiminnan perusteella.

Yhteisön lainsäädäntö

3 Asetuksen N:o 1408/71 II osastossa, johon kuuluvat 13—17 artikla, säädetään sovellettavan lainsäädännön määrittämisestä yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä.

4 Asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jollei 14 [c artiklasta] * muuta johdu, henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia. Tämä lainsäädäntö määrätään tämän osaston säännösten mukaisesti".

5 Asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklassa vahvistetaan samanaikaisesti yhden jäsenvaltion alueella palkatussa työssä olevia ja toisen jäsenvaltion alueella itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivia henkilöitä koskevat erityissäännökset. Siinä säädetään, sellaisena kuin se on ajan tasalle saatettuna asetuksella N:o 2001/83, seuraavaa:

"1. Henkilö, joka samanaikaisesti on palkatussa työssä yhden jäsenvaltion alueella ja toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana toisen jäsenvaltion alueella, on:

a) jollei b alakohdasta muuta johdu, sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jonka alueella hän toimii palkatussa työssä;

* Lainausta on korjattu yhteisöjen tuomioistuimessa, koska asetuksen suomenkielinen versio on virheellinen.

b) liitteessä VII mainituissa tapauksissa, kunkin jäsenvaltion lainsäädännön alainen niiden alueella harjoitettavan toiminnan osalta.

2. Edellä 1 kohdan b alakohdan täytäntöönpanomenettely vahvistetaan asetuksessa, jonka neuvosto antaa komission ehdotuksesta."

6 Asetuksen N:o 1408/71 14 d artiklan 1 kohdassa täsmennetään seuraavaa:

" — — 14 c artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua henkilöä kohdellaan sen lainsäädännön soveltamisen osalta, joka määräytyy näiden säännösten mukaisesti, niin kuin hän harjoittaisi kaikkea ammatillista toimintaansa kyseisen jäsenvaltion alueella."

7 Asetuksen N:o 1408/71 liitteen VII, jossa viitataan 14 c artiklan 1 kohdan b alakohtaan ja jossa luetellaan tapaukset, joissa henkilöön sovelletaan samanaikaisesti kahden jäsenvaltion lainsäädäntöä, 1 kohdassa mainitaan itsenäinen ammatinharjoittaja Belgiassa ja palkattu työntekijä missä tahansa muussa jäsenvaltiossa paitsi Luxemburgissa.

8 Neuvosto antoi asetuksen N:o 3811/86, yhtäältä täydentääkseen asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklaa sellaisten tapausten osalta, joissa useampaa kuin kahta toimintaa harjoitetaan palkatun työn ja itsenäisen ammatinharjoittamisen yhdistelmänä eri jäsenvaltioissa ja toisaalta vahvistaakseen tämän artiklan 1 kohdan b alakohdan täytäntöönpanotavan kyseisen artiklan 2 kohdan mukaisesti. Tätä asetusta sovellettiin sen 4 artiklan mukaisesti 1.1.1987 lukien.

9 Asetuksen N:o 1408/71 14 c artikla korvattiin asetuksen N:o 3811/86 1 artiklan 1 kohdalla seuraavasti:

"Henkilö, joka samanaikaisesti on palkatussa työssä jäsenvaltion alueella ja toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana toisen jäsenvaltion alueella, on:

a) jollei b alakohdasta muuta johdu, sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jonka alueella hän toimii palkatussa työssä tai jos hän harjoittaa tällaista toimintaa kahden tai useamman jäsenvaltion alueella, 14 artiklan 2 tai 3 kohdan säännösten mukaisesti määräytyvän lainsäädännön alainen;

b) liitteessä VII mainituissa tapauksissa:

— sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jonka alueella hän toimii palkatussa työssä, jolloin tämä lainsäädäntö määräytyy 14 artiklan 2 tai 3 kohdan säännösten mukaisesti, jos hän harjoittaa tällaista toimintaa kahden tai useamman jäsenvaltion alueella,

ja

— sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jonka alueella hän toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana, jolloin tämä lainsäädäntö määräytyy 14 a artiklan 2, 3 tai 4 kohdan mukaisesti, jos hän harjoittaa tällaista toimintaa kahden tai useamman jäsenvaltion alueella."

10 Lisäksi asetuksen N:o 3811/86 1 artiklan 2 kohdalla lisättiin asetuksen N:o 1408/71 14 d artiklaan seuraava kohta:

"2. Edellä 14 c artiklan b alakohdassa tarkoitettua henkilöä kohdellaan määritettäessä itsenäiseltä ammatinharjoittajalta perittävien maksujen määrää sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jonka alueella hän toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana, niin kuin hän toimisi palkatussa työssään kyseisen jäsenvaltion alueella."

11 Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21 päivänä maaliskuuta 1972 annettua neuvoston asetusta (ETY) N:o 574/72 (EYVL L 74, s. 1; jäljempänä soveltamisasetus) täydennettiin vielä asetuksen N:o 3811/86 2 artiklalla, johon sisältyy useita säännöksiä, joilla pyritään helpottamaan niiden kahden lainsäädännön samanaikaista soveltamista, joiden alaisuuteen asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan b alakohdassa tarkoitetut henkilöt kuuluvat.

Kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevat oikeudenkäynnit, ja ennakkoratkaisukysymykset

Asia C-393/99

12 Claude Hervein, joka on Ranskassa asuva Ranskan kansalainen, toimi 6.10.1986 asti samanaikaisesti pääjohtajana ja hallituksen jäsenenä tai hallituksen varapuheenjohtajana Ranskaan ja Belgiaan sijoittautuneissa yhtiöissä, muun muassa Hervillier'ssä.

13 Hervein kuului Ranskassa, jossa yhtiöiden johtajat rinnastetaan sosiaaliturvan osalta palkattuihin työntekijöihin, palkattujen työntekijöiden yleisen sosiaaliturvajärjestelmän piiriin ja maksoi sen mukaisia sosiaaliturvamaksuja.

14 Inasti nosti Tribunal du travail de Tournaissa kanteen, jossa se vaati Herveiniä ja Hervillier'tä maksamaan sosiaaliturvamaksuja Herveinin toiminnasta Belgiassa 1.7.1982—31.12.1986. Inasti perusteli Herveinin kuulumista Belgian itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään sillä, että hän toimi siellä Belgian lainsäädännössä tarkoitettuna itsenäisenä ammatinharjoittajana, vaikka hän Ranskassa kuuluikin palkattujen työntekijöiden yleiseen sosiaaliturvajärjestelmään. Asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan, tulkittuna yhdessä saman asetuksen liitteen VII kanssa, henkilö, joka toimii samanaikaisesti itsenäisenä ammatinharjoittajana Belgiassa ja palkatussa työssä Ranskassa, on kummankin jäsenvaltion lainsäädännön alainen.

15 Hervein ja Hervillier kiistivät sen, että Hervein kuuluisi Belgian järjestelmän piiriin sillä perusteella, että vaikka Hervein olikin Ranskassa sosiaaliturvan kannalta rinnastettu palkattuun työntekijään, hän ei ollut siellä palkkatyössä.

16 Koska tribunal du travail de Tournailla oli epäselvyyttä Herveinin Ranskassa harjoittaman toiminnan luonteesta, se päätti 6.6.1995 tekemällään päätöksellä lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle tätä koskevan ennakkoratkaisukysymyksen. Yhteisöjen tuomioistuin vastasi asiassa C-221/95, Hervein ja Hervillier, 30.1.1997 antamassaan tuomiossa (Kok. 1997, s. I-609) seuraavaa:

" — — asetuksen (ETY) N:o 1408/71 — — 14 a ja 14 c artiklaa sovellettaessa palkatun työn ja itsenäisen ammatinharjoittamisen käsitteillä tarkoitetaan toiminnan lajeja, jotka on määritelty tällaisiksi sen jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännössä, jonka alueella toimintaa harjoitetaan."

17 Tuon tuomion jälkeen asian käsittely jatkui Tribunal du travail de Tournaissa. Hervein ja Hervillier viittasivat julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin edellä mainitussa asiassa Hervein ja Hervillier antamaan ratkaisuehdotukseen, jossa tämä katsoi, että asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan 1 kohdan b alakohta ja liite VII olivat pätemättömiä, ja ne pyysivät, että Tribunal du travail de Tournai tiedustelisi yhteisöjen tuomioistuimelta, ovatko kyseiset säännökset päteviä. Inasti sitä vastoin vastusti ennakkoratkaisupyynnön esittämistä sillä perusteella, että edellä mainitussa asiassa Hervein ja Hervillier annettu tuomio oli lopullinen. Lisäksi se väitti yhteisöjen tuomioistuimen antaman vastauksen perusteella, että Herveinin oli maksettava Belgian itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään perustuvat sosiaaliturvamaksut.

18 Tribunal du travail de Tournai katsoo, että yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa Hervein ja Hervillier antamassa tuomiossa omaksuman tulkinnan mukaan Herveinin on katsottava olevan palkattu työntekijä Ranskassa ja itsenäinen ammatinharjoittaja Belgiassa. Näin ollen häneen olisi myös sovellettava Belgian sosiaaliturvalainsäädäntöä asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti, tulkittuna yhdessä saman asetuksen liitteen VII kanssa. Sillä on kuitenkin epäselvyyttä siitä, ovatko nämä säännökset yhteensopivia EY:n perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan kanssa (joista on muutettuina tullut EY 39 ja EY 43 artikla).

19 Näissä olosuhteissa Tribunal du travail de Tournai päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2.6.1983 annetulla asetuksella N:o 2001/83, 14 c artiklan 1 kohdan b alakohta ja tämän asetuksen N:o 1408/71 liite VII julistettava pätemättömiksi ottaen huomioon perustamissopimuksen 48 ja 52 artikla, siltä osin

kuin niissä säädetään, että henkilö, joka on palkatussa työssä jäsenvaltion alueella ja toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana toisen jäsenvaltion alueella, on kunkin jäsenvaltion lainsäädännön alainen?

2) Voidaanko pätemättömyyteen vedota, jotta voitaisiin riitauttaa pätemättömäksi julistettuun säännökseen perustuvat järjestelmään kuuluminen ja maksettavat vakuutusmaksut pätemättömyyden toteavan tuomion antamista edeltäneiltä jaksoilta, ja jos kysymykseen vastataan kieltävästi, tämän rajoittamatta sellaisten työntekijöiden tai näiden oikeudenomistajien tilannetta, jotka ovat ennen tätä päivää nostaneet kanteen tai tehneet valituksen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti?"

Asia C-394/99

20 Guy Lorthiois, joka asuu Ranskassa, toimii hallituksen jäsenenä, hallintoneuvoston puheenjohtajana ja pääjohtajana Ranskaan sijoittautuneessa yhtiössä. Hän kuuluu tällä perusteella Ranskan palkattujen työntekijöiden sosiaaliturvajärjestelmän piiriin ja maksaa sen mukaisia sosiaaliturvamaksuja. Lorthiois toimii samanaikaisesti Belgiaan sijoittautuneen Comtexbelin hallintoneuvoston puheenjohtajana.

21 Inasti nosti Tribunal du travail de Tournaissa samoin perustein kuin se oli esittänyt Herveiniä vastaan kanteen, jossa se vaati Lorthiois'ta ja Comtexbelia maksamaan sosiaaliturvamaksuja Lorthiois'n toiminnasta Belgiassa 1.1.1987—31.12.1988.

22 Tribunal du travail de Tournai päätti samoin perustein kuin Herveiniä ja Hervillier'tä koskevassa asiassa lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle samat ennakkoratkaisukysymykset kuin se oli esittänyt tuossa asiassa.

23 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 22.11.1999 antamalla määräyksellä asiat C-393/99 ja C-394/99 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Alustava huomautus

24 Asiassa C-393/99 ensimmäinen kysymys koskee asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan 1 kohdan b alakohdan pätevyyttä, sellaisena kuin se oli voimassa 31.12.1986 saakka. Kuten tämän tuomion 8 ja 9 kohdassa todetaan, tätä säännöstä muutettiin 1.1.1987 lukien ja siitä tuli 14 c artiklan b alakohta. Ottaen huomioon ajanjakson, jolta Inasti vaatii Lorthiois'ta ja Comtexbelia maksamaan sosiaaliturvamaksuja, on katsottava, että ensimmäinen kysymys asiassa C-394/99 koskee 14 c artiklan b alakohtaa, sellaisena kuin se oli voimassa 1.1.1987 lukien.

25 Ottaen huomioon Tribunal de travail de Tournain esillä olevissa kahdessa asiassa esittämät kysymykset, kyseisen säännön sisältö on sama kahdessa peräkkäisessä versiossa, ja käytännön syistä tässä tuomiossa viitataan molempien versioiden

osalta ainoastaan 14 c artiklan b alakohtaan. Sama pätee myös 14 c artiklan 1 kohdan a alakohtaan, josta on tullut 14 c artiklan a alakohta.

Ennakkoratkaisukysymysten tutkittavaksi ottaminen

26 Inasti, Belgian hallitus ja neuvosto katsovat, että ennakkoratkaisukysymyksiä ei voida ottaa tutkittaviksi. Ne väittävät, että edellä mainitussa asiassa Hervein ja Hervillier annetussa tuomiossa ja asiassa C-340/94, De Jaeck, 30.1.1997 annetussa tuomiossa (Kok. 1997, s. I-461) yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan b alakohtaa ja liitettä VII julistamatta niitä pätemättömiksi, vaikka julkisasiamies oli ehdottanut sitä ja vaikka se olisi voinut tehdä niin viran puolesta. Yhteisöjen tuomioistuin on näin ollen katsonut, että nämä säännökset ovat päteviä, ja koska asiaan ei liity tämän jälkeisiä uusia tosiseikkoja, Tribunal du travail de Tournain kysymyksillä saatettaisiin kyseenalaiseksi tuomion oikeusvoima.

27 Nämä väitteet on hylättävä. Se, että yhteisöjen tuomioistuin on ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa asiassa jättänyt lausumatta sellaisesta oikeudellisesta seikasta, jota siltä ei ollut tiedusteltu ja jota asianosaiset tai väliintulijat eivät myöskään olleet tuoneet esille, ei tarkoita, että se on antanut lopullisen ratkaisunsa tästä seikasta. Mikään ei myöskään estä sitä, että yhteisöjen tuomioistuin, kansallisen tuomioistuimen pyynnöstä ja EY 234 artiklassa tarkoitetun, yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisen tuomioistuimen välisen yhteistyön puitteissa, lausuu sellaisen yhteisön toimielimen toteuttaman toimen pätevyydestä, jota se on jo tulkinnut.

28 Tribunal du travail de Tournain esittämät ennakkoratkaisukysymykset voidaan näin ollen tutkia.

Ensimmäinen kysymys

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

29 Inasti ja Belgian hallitus korostavat erityisesti sitä, että asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan b alakohdan soveltamisesta seuraa, että kaikkia työntekijöitä, jotka toimivat itsenäisinä ammatinharjoittajina Belgiassa, kohdellaan samalla tavalla siitä riippumatta, tekevätkö he tämän lisäksi palkkatyötä Belgiassa vaiko jossakin toisessa jäsenvaltiossa. He kaikki kuuluvat samoin edellytyksin Belgian itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään. Tämä on niiden mukaan yhteensopivaa yhteisöjen tuomioistuimen asiassa 143/87, Stanton, 7.7.1988 antamassa tuomiossa (Kok. 1988, s. 3877, Kok. Ep. IX, s. 535) ja yhdistetyissä asioissa 154/87 ja 155/87, Wolf ym., 7.7.1988 antamassa tuomiossa (Kok. 1988, s. 3897) soveltamien niiden periaatteiden kanssa, joiden mukaan henkilöä, joka tekee itsenäistä ansiotyötä jossakin jäsenvaltiossa, on, hänen tehdessään myös palkkatyötä, kohdeltava samalla tavoin, riippumatta siitä, tekeekö hän palkkatyötä samassa valtiossa vaiko jossakin toisessa jäsenvaltiossa. Niiden mukaan näissä tuomioissa vahvistetaan syrjintäkiellon periaate, mutta niissä ei millään tavalla kielletä kahden sosiaaliturvajärjestelmän yhtäaikaista soveltamista. Lisäksi 14 c artiklan b alakohdasta seuraava tilanne eroaa niiden mukaan siitä tilanteesta, josta oli kyse asiassa C-53/95, Kemmler, 15.2.1996 annetussa tuomiossa (Kok. 1996, s. I-703), jossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että jäsenvaltio ei voi velvoittaa sellaisia henkilöitä, jotka toimivat itsenäisinä ammatinharjoittajina toisessa jäsenvaltiossa, jossa heillä on kotipaikka ja jonka sosiaaliturvajärjestelmään he kuuluvat, maksamaan maksuja itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään, jolleivät he saa tämän velvollisuuden perusteella mitään lisäturvaa; tällaisessa asemassa on niiden mukaan työntekijä, joka toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana kahdessa jäsenvaltiossa, eikä työntekijä, joka toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana yhdessä jäsenvaltiossa ja tekee palkkatyötä toisessa jäsenvaltiossa.

30 Lisäksi Inasti, Belgian hallitus ja neuvosto väittävät, että toisen jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön soveltaminen Belgiassa tapahtuvaan itsenäiseen ammatinharjoittamiseen johtaisi käytännössä sosiaaliturvalainsäädäntöjen yhdenmukaistamiseen, vaikka perustamissopimuksessa määrätään ainoastaan yhteensovittamisesta.

31 Lopuksi Inasti toteaa, että 14 c artiklan b alakohta ei ole tuonut mitään muutoksia sellaisten työntekijöiden osalta, jotka harjoittavat samanaikaisesti palkkatyötä Ranskassa ja itsenäistä ammattitoimintaa Belgiassa verrattuna aikaisempaan tilanteeseen, joka perustui Belgian ja Ranskan väliseen sosiaaliturvaa koskevaan sopimukseen, joka allekirjoitettiin 17.1.1948 ja vahvistettiin 2.6.1949 annetulla Belgian lailla, ja jota täydennettiin 23.12.1953 ja 25.—26.1.1956 tehdyillä hallinnollisilla sopimuksilla (jäljempänä Belgian ja Ranskan välinen sosiaaliturvaa koskeva sopimus), jonka mukaan tällaisessa tilanteessa olevat henkilöt olivat jo kahden järjestelmän alaisia.

32 Komissio toteaa, että asetuksella N:o 1408/71 ei pyritä muuttamaan kansallisten sosiaaliturvalainsäädäntöjen rakennetta tai sisältöä eikä yhdenmukaistamaan näitä lainsäädäntöjä, vaan ainoastaan yhteensovittamaan ne. Näin ollen on virheellisesti huomautettu siitä, että 14 c artiklan b alakohta ja liite VII koskevat vain tiettyjä jäsenvaltioita. Tämä tilanne, joka ei muodosta kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää, on seurausta asetusta N:o 1408/71 koskevista rajoista.

33 Asetuksen 14 c artiklan b alakohta annettiin tarkoituksena vastata useiden jäsenvaltioiden huolenaiheeseen tiettyjen henkilöiden omaksumasta käytännöstä, joka muodostui siitä, että he jakoivat ammatillisen toimintansa eri jäsenvaltioihin välttyäkseen maksamasta sosiaaliturvamaksuja, jotka liittyvät osaan tästä toiminnasta.

34 Tällä säännöksellä, vaikka sillä poiketaankin asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 1 kohdassa vahvistetusta pääsäännöstä, jonka mukaan työntekijä on vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alainen, ei sellaisenaan rajoiteta työntekijöiden vapaata liikkuvuutta eikä sijoittautumisvapautta, koska se ei johda kaksinkertaiseen maksuvelvollisuuteen saman toiminnan perusteella, vaan siinä säädetään rinnakkaisista maksuista sellaisille henkilöille, jotka harjoittavat samanaikaisesti kahta eri toimintaa, ja saavat kummastakin erillisiä tuloja. Yhteisöjen tuomioistuin totesi myös asiassa 19/76, Triches, 13.7.1976 antamassaan tuomiossa

(Kok. 1976, s. 1243), että EY:n perustamissopimuksen 51 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 42 artikla) myönnetään neuvostolle vapaus valita objektiivisesti perusteltu keino, vaikka annettujen säännösten avulla ei poistettaisikaan kaikkia niitä työntekijöille aiheutuvia riskejä tulla epäyhdenvertaisesti kohdelluiksi, joita kyseisten kansallisten järjestelmien välisiin eroavuuksiin liittyy.

35 Lisäksi asetuksella N:o 3811/86 lisättiin asetuksen N:o 1408/71 14 d artiklaan uusi 2 kohta, jotta vältyttäisiin normaalia korkeammilta maksuilta kyseisten henkilöiden osalta. Uutta asetusta koskevan neuvoston ehdotuksen, jonka perusteella annettiin asetus N:o 3811/86, perusteluosasta käy ilmi, että 14 d artiklaa muutettiin "tietyissä kansallisissa lainsäädännöissä samanaikaisesti harjoitettuun palkkatyöhön ja itsenäiseen ammatinharjoittamiseen liittyvien vaikutusten säilyttämiseksi työntekijän edun mukaisesti maksujen osalta (maksuihin sovellettava pienempi prosenttiluku, maksuvelvollisuudesta vapauttaminen, täysi prosenttiluku, joka lasketaan kuitenkin alemmantasoisena — —)". Näin ollen jäsenvaltioiden on 14 c artiklan b alakohtaa soveltaessaan valvottava, että työntekijältä hänen toisessa jäsenvaltiossa jo suorittamansa maksun lisäksi samanaikaisesti vaadittu maksu on objektiivisesti perusteltu, oikeasuhtainen harjoitettuun toimintaan nähden ja että työntekijä saa sillä sosiaaliturvaan liittyvää lisäturvaa. Jos 14 d artiklasta huolimatta, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 3811/86, asetuksen N:o 1408/71 soveltaminen jossakin yksittäistapauksessa johtaisi siihen, että työntekijältä vaadittaisiin sellaista ylimääräistä maksua, joka ei ole objektiivisesti perusteltu eikä työntekijän kannalta oikeasuhtainen, tällainen tilanne saattaisi rajoittaa sijoittautumisvapautta. Tällainen rajoitus olisi tällöin kuitenkin seurausta kansallisesta lainsäädännöstä eikä 14 c artiklan b alakohdasta.

36 Toissijaisesti, siinä tapauksessa että yhteisöjen tuomioistuin katsoisi, että 14 c artiklan b alakohdalla rajoitetaan henkilöiden vapaata liikkuvuutta, komissio katsoo, että tämä säännös saattaisi olla perusteltu perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan mukaan. Komissio viittaa tämän osalta asiassa 46/76, Bauhuis, 25.1.1977 annettuun tuomioon (Kok. 1977, s. 5, Kok. Ep. III, s. 279) ja asiassa C-39/90, Denkavit, 20.6.1991 annettuun tuomioon (Kok. 1991, s. I-3069) ja toteaa, että neuvostolla on oikeus, samoin kuin jäsenvaltioilla, vedota perusvapauksien rajoittamista koskeviin perusteluihin.

37 Komissio toteaa lisäksi, että edellä mainitussa asiassa Kemmler antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin, sen lisäksi, että se totesi, että jäsenvaltion sellainen lainsäädäntö, jonka mukaan itsenäisiin ammatinharjoittajiin on sovellettava kahden jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädäntöä, saattaa olla perusteltua, jos he saavat samalla lisäturvaa, katsoi myös yleisemmin, että tällainen lainsäädäntö on yhteensopivaa perustamissopimuksen 52 artiklan kanssa, jos sille on "asianmukaisia perusteita". Komission mukaan ne perusteet, joiden nojalla asetukseen N:o 1408/71 lisättiin 14 c artiklan b alakohta ja liite VII, muodostavat esillä olevassa asiassa asianmukaisen perustelun perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan valossa.

38 Hervein ja Hervillier samoin kuin Lorthiois ja Comtexbel (jäljempänä Hervein ja muut) toteavat aluksi, että vuoteen 1982 saakka niiden kaltaisessa asemassa oleviin henkilöihin sovellettiin 17.1.1948 tehtyä Belgian ja Ranskan välistä sosiaaliturvaa koskevaa sopimusta. Sopimuspuolten 25. ja 26.1.1956 pidetyistä kokouksista laadituissa pöytäkirjoissa todetaan erityisesti seuraavaa: "Jos asianomainen kuitenkin luokitellaan palkatuksi työntekijäksi Ranskassa ja itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi Belgiassa, mutta Belgian lainsäädännön mukaan kyseiset kaksi toimintoa muodostavat yhden ainoan ammattitoiminnan, sovelletaan ainoastaan Ranskan lainsäädäntöä. Näin on muun muassa sellaisen Ranskassa toimivan yhtiön johtajan osalta, joka on samanaikaisesti kyseisen yhtiön tytäryhtiöiden hallitusten jäsen Belgiassa." Hervein ym. toteavat, että näiden määräysten perusteella Tribunal du travail de Tournai velvoitti 3.2.1987 tekemällään päätöksellä Inastin palauttamaan Herveinille ja Hervillier'lle näiltä 1974—1982 perusteettomasti perityt itsenäisiä ammatinharjoittajia koskevat maksut laillisine korkoineen. Asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan b alakohdassa, jolla tuo kahdenvälinen sopimus korvattiin, velvoitetaan kuitenkin Hervein suorittamaan vastaisuudessa sosiaaliturvamaksuja sekä Ranskassa että Belgiassa.

39 Hervein ja muut katsovat Kreikan hallituksen tukemana, että tällainen tilanne on epäoikeudenmukainen ja perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan vastainen. Niiden mukaan yhteisöjen tuomioistuin totesi edellä mainituissa asioissa Stanton, Wolf ym. ja Kemmler antamissaan tuomioissa, että perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan vastaista on, että jäsenvaltion lainsäädännössä velvoitetaan henkilöt, jotka ovat jo palkattuja työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia jossakin toisessa jäsenvaltiossa, jossa on heidän kotipaikkansa ja jonka kansalliseen

sosiaaliturvajärjestelmään he kuuluvat, maksamaan itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään liittyviä maksuja, koska tällaisella lainsäädännöllä kohdellaan epäedullisemmin useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa harjoitettua ammattitoimintaa. Sitä suuremmalla syyllä 48 ja 52 artiklan vastaista on, että samanlainen vaikutus on seurausta neuvoston asetuksesta. On totta, että yhteisöjen tuomioistuin myönsi kolmessa edellä mainitussa asiassa antamissaan tuomioissa, että on mahdollista, että jäsenvaltion alueen ulkopuolella harjoitettuun ammattitoimintaan kohdistuva rajoitus saattaa olla perusteltua, mikäli kansallisella lainsäädännöllä tarjotaan sosiaaliturvan osalta lisäturvaa. Niiden mukaan neuvostolla ei kuitenkaan lainsäädäntövaltaa käyttäessään ole oikeutta vedota tällaiseen perusteluun.

40 Lisäksi Hervein ja muut kiistävät neuvoston väitteen, jonka mukaan riidanalaiset säännökset ovat välttämättömiä sen estämiseksi, että henkilöt, jotka harjoittavat palkkatyötä yhdessä jäsenvaltiossa ja toimivat itsenäisinä ammatinharjoittajina toisessa jäsenvaltiossa, maksaisivat alempia sosiaaliturvamaksuja kuin henkilöt, jotka harjoittavat molempia toimintoja yhdessä ainoassa jäsenvaltiossa. Niiden mukaan nimenomaan tämän seurauksen välttämiseksi asetuksen N:o 1408/71 14 d artiklan 1 kohdassa säädetään, että henkilöä, joka samanaikaisesti on palkatussa työssä yhden jäsenvaltion alueella ja toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana toisen jäsenvaltion alueella, ja joka on ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännön alainen, kohdellaan 14 c artiklan a alakohdan mukaan niin kuin hän harjoittaisi kaikkea ammatillista toimintaansa kyseisen jäsenvaltion alueella. Lisäksi koska sosiaaliturvamaksut lasketaan hyvin eri tavalla eri jäsenvaltioissa, niiden mukaan väite, jonka mukaan kuulumisesta yhden ainoan jäsenvaltion järjestelmään seuraisi kaikissa tapauksissa, että sosiaaliturvamaksut ovat alempia, ei pidä paikkaansa. Neuvoston väite vakuuttaa vieläkin vähemmän sen annettua asetuksen N:o 3811/86. Yhtäältä 14 c artiklan b alakohdassa, sellaisena kuin se on tällä asetuksella muutettuna, ei täsmennetä enää, että henkilö, joka samanaikaisesti on palkatussa työssä yhden jäsenvaltion alueella ja toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana toisen jäsenvaltion alueella, on kunkin jäsenvaltion lainsäädännön alainen ainoastaan sen toiminnan perusteella, jota hän niiden alueella harjoittaa. Toisaalta asetuksen N:o 1408/71 14 d artiklan 2 kohdan, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 3811/86, vaikutuksesta maksun määrä saattaisi yhtä hyvin pienentyä kuin suurentua.

41 Lopuksi Hervein ja muut toteavat, että liite VII koskee ainoastaan tiettyjä jäsenvaltioita. Näin ollen vaikka riidanalaisten säännösten seurauksena voisi

tietyissä tapauksissa olla, että asianomainen saa lisäturvaa, niiden vaikutuksena on kuitenkin lisätä kansallisista lainsäädännöistä jo johtuvia eroavuuksia ja saada aikaan eriarvoista kohtelua jäsenvaltioiden kansalaisten välillä sen mukaan, missä he harjoittavat toimintaansa.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

42 Asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan b alakohdan ja liitteen VII pätevyyttä on arvioitava palkattuja työntekijöitä koskevien perustamissopimuksen 48 ja 51 artiklan, sekä itsenäisten ammatinharjoittajien liikkumisvapauden osalta sijoittautumisvapautta koskevan perustamissopimuksen 52 artiklan valossa.

43 Asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan b alakohdassa, jonka henkilöllinen soveltamisala määritetään saman asetuksen liitteessä VII, ilmaistu sääntö saattaa koskea yhtä hyvin henkilöitä, jotka toimivat itsenäisinä ammatinharjoittajina yhdessä jäsenvaltiossa ja jotka käyttävät tai haluavat käyttää liikkumisvapauttaan tehdäkseen palkkatyötä toisessa jäsenvaltiossa, kuin henkilöitä, jotka tekevät palkkatyötä yhdessä jäsenvaltiossa ja käyttävät tai haluavat käyttää sijoittautumisvapauttaan toimiakseen itsenäisinä ammatinharjoittajina toisessa jäsenvaltiossa.

44 Perustamissopimuksen 48 artiklassa määrätään muun muassa, että kaikki kansalaisuuteen perustuva jäsenvaltioiden työntekijöiden syrjintä työsopimusten tekemisessä sekä palkkauksessa ja muissa työehdoissa poistetaan. Siinä perustetaan yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden vuoksi perustelluin rajoituksin oikeus oleskella jäsenvaltion alueella työn tekemiseksi tämän valtion kotimaisten työntekijöiden työsuhdetta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten mukaisesti.

45 Perustamissopimuksen 51 artiklassa määrätään, että neuvosto tekee ratkaisunsa yksimielisesti komission ehdotuksesta ja toteuttaa sellaiset sosiaaliturvan alan toimenpiteet, jotka ovat tarpeen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi, erityisesti ottamalla käyttöön järjestelmän, joka turvaa siirtotyöläisille ja heidän huollettavilleen sen, että kaudet, jotka eri maiden lainsäädännön mukaan otetaan huomioon oikeuden saamiseksi etuuteen ja sen säilyttämiseksi sekä etuuden määrän laskemiseksi, lasketaan yhteen ja että etuudet maksetaan jäsenvaltioiden alueella asuville.

46 Perustamissopimuksen 52 artiklassa määrätään, että sijoittautumisvapauteen kuuluu oikeus ryhtyä harjoittamaan ja harjoittaa itsenäistä ammattia sekä oikeus perustaa ja johtaa yrityksiä, niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumisvaltion lainsäädännön mukaan koskevat sen kansalaisia.

47 Henkilöiden liikkumisvapautta koskevien perustamissopimuksen määräysten tarkoituksena on näin ollen helpottaa yhteisön kansalaisten kaikenlaista ansiotyön tekemistä koko yhteisön alueella, ja näiden määräysten kanssa on ristiriidassa sellainen kansallinen lainsäädäntö, jolla voi olla näiden kansalaisten kannalta epäedullisia vaikutuksia silloin kun he haluavat laajentaa toimintansa yhden ainoan jäsenvaltion alueen ulkopuolelle (em. asia Stanton, tuomion 13 kohta).

48 Sellainen jäsenvaltion lainsäädäntö, jolla vapautetaan ne henkilöt, jotka toimivat tässä jäsenvaltiossa toissijaisesti itsenäisinä ammatinharjoittajina, maksamasta itsenäisten ammatinharjoittajien järjestelmään kuuluvia maksuja silloin, kun he tekevät pääasiallisesti palkkatyötä tässä samassa jäsenvaltiossa, mutta jolla tämä vapautus evätään näiltä henkilöiltä silloin, kun he tekevät pääasiallisesti palkkatyötä toisessa jäsenvaltiossa, on näin ollen perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan vastainen (em. asia Stanton, tuomion 14 kohta). Tällaisella lainsäädännöllä asetetaan epäedullisempaan asemaan useammassa kuin yhdessä jäsenvaltiossa harjoitettu ammattitoiminta, koska sillä kohdellaan epäedullisemmin tällaisen valinnan tehneitä työntekijöitä verrattuna työntekijöihin, jotka harjoittavat kaikkea toimintaansa kyseisen lainsäädännön antaneessa jäsenvaltiossa.

49 Samoin perustamissopimuksen 52 artiklassa estetään jäsenvaltion sellainen lainsäädäntö, jossa sellaiset henkilöt, jotka toimivat jo itsenäisinä ammatinharjoittajina toisessa jäsenvaltiossa, jossa heillä on kotipaikka ja jonka sosiaaliturvajärjestelmään he kuuluvat, velvoitetaan suorittamaan sosiaaliturvamaksuja itsenäisten ammatinharjoittajien järjestelmään, jollei sille ole asianmukaisia perusteita kuten sitä, että sillä tarjotaan asianomaisille lisäturvaa (em. asia Kemmler, tuomion 12 ja 13 kohta). Tällainen lainsäädäntö vaikuttaa epäedullisesti toisessa jäsenvaltiossa harjoitettuun ammattitoimintaan, koska asianomaiset suorittavat siihen liittyvät sosiaaliturvamaksut ilman että niistä koituu heille mitään etua.

50 Perustamissopimuksessa ei kuitenkaan ole määrätty jäsenvaltioiden sosiaaliturvalainsäädäntöjen yhdenmukaistamisesta. Erityisesti palkattujen työntekijöiden osalta perustamissopimuksen 51 artiklassa määrätään ainoastaan näiden lainsäädäntöjen yhteensovittamisesta. Kyseisellä määräyksellä ei näin ollen puututa eri jäsenvaltioiden sosiaaliturvajärjestelmien aineellisiin ja menettelyllisiin eroavaisuuksiin ja siten eroavuuksiin näiden järjestelmien piirissä työskentelevien henkilöiden oikeuksien osalta (ks. asia 41/84, Pinna, tuomio 15.1.1986, Kok. 1986, s. 1, 20 kohta, Kok. Ep. VIII, s. 369; ks. myös em. asia De Jaeck, tuomion 18 kohta ja em. asia Hervein ja Hervillier, tuomion 16 kohta).

51 Näin ollen perustamissopimuksessa ei taata työntekijälle, että mikäli hän toimii useassa jäsenvaltiossa tai siirtää toimintojaan toiseen jäsenvaltioon, tätä kohdeltaisiin neutraalisti sosiaaliturvan alalla. Jäsenvaltioiden sosiaaliturvalainsäädäntöjen väliset eroavuudet huomioon ottaen tällainen toisessa jäsenvaltiossa toimiminen tai toiminnan siirtäminen toiseen jäsenvaltioon voivat olla työntekijälle sosiaaliturvan osalta enemmän tai vähemmän edullista tai epäedullista. Tästä seuraa, että toiminnan harjoittamisesta toisissa jäsenvaltioissa tai sen siirtämisestä toisiin jäsenvaltioihin ja uuden sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta tällaiseen henkilöön mahdollisesti aiheutuva epäedullisuus verrattuna tilanteeseen, jossa työntekijä harjoittaa kaikkea toimintaansa samassa jäsenvaltiossa, ei ole pääsääntöisesti perustamissopimuksen 48 tai 52 artiklan vastaista, jos tällaisella lainsäädännöllä ei aseteta tällaista työntekijää epäedullisempaan asemaan verrattuna työntekijöihin, jotka harjoittavat kaikkea toimintaansa siinä jäsenvaltiossa, jossa sitä sovelletaan tai verrattuna työntekijöihin, joihin sitä sovellettiin jo aikaisemmin, ja jos sen vaikutuksena ei ole pelkästään sosiaaliturvamaksujen maksaminen ilman että niistä koituu asianomaisille mitään etua.

52 Asetuksella N:o 1408/71 perustettu järjestelmä on siis vain yhteensovittava, ja tämän asetuksen II osastossa määritetään yksi tai useampi lainsäädäntö, jota sovelletaan sellaisiin palkattuihin työntekijöihin tai itsenäisiin ammatinharjoittajiin, jotka käyttävät erilaisissa olosuhteissa liikkumisvapauttaan. Tällaiselle järjestelmälle on ominaista, että harjoitetun toiminnan perusteella suoritettavien sosiaaliturvamaksujen suuruus vaihtelee sen jäsenvaltion mukaan, jossa tätä toimintaa osittain tai kokonaan harjoitetaan tai sen sosiaaliturvalainsäädännön mukaan, jota tähän toimintaan sovelletaan (ks. näin asia C-68/99, komissio v. Saksa, tuomio 8.3.2001, Kok. 2001, s. I-1865, 29 kohta).

53 Lisäksi määrittäessään yhden tai useamman lainsäädännön, joita sovelletaan eri tilanteissa, kuten yhteisön lainsäätäjä on tehnyt asetuksen N:o 1408/71 II osastossa, se ei voi määrittää kansallisten sosiaaliturvalainsäädäntöjen sisältöä, vaan niiden yhdenmukaisuus perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan kanssa kuuluu kansallisten viranomaisten toimivaltaan.

54 Edellä esitetty huomioon ottaen on todettava, että 14 c artiklan b alakohdan säännösten yhteensopivuus perustamissopimuksen 48, 51 ja 52 artiklassa asetettujen vaatimusten kanssa ei voi olla sidoksissa niihin eroavuuksiin, joita sosiaaliturvamaksujen tai -etuuksien alalla todetaan sellaisten tilanteiden, joissa työntekijä samanaikaisesti tekee palkkatyötä ja toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana samassa jäsenvaltiossa ja toisaalta sellaisten tilanteiden välillä, joissa työntekijä harjoittaa näitä toimintoja eri jäsenvaltioissa. Näin ollen on vielä arvioitava, vaikuttaako yhteisön lainsäätäjän vahvistama sääntö, jonka mukaan tietyissä erityistilanteissa ja asetuksessa N:o 1408/71 vahvistetusta pääsäännöstä poiketen henkilö, joka harjoittaa ammattitoimintaa useammassa jäsenvaltiossa kuuluu samanaikaisesti kahden eikä pelkästään yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisuuteen, sellaisenaan epäedullisesti useammassa jäsenvaltiossa harjoitettuun ammattitoimintaan siltä osin kuin yhtäaikainen kuuluminen eri jäsenvaltioiden lainsäädäntöjen alaisuuteen on asianomaisen kannalta monimutkaisempaa kuin jos hän kuuluisi yhden ainoan jäsenvaltion lainsäädännön alaisuuteen.

55 On selvää, että toisinaan on yksinkertaisempaa kuulua yhden ainoan jäsenvaltion lainsäädännön soveltamisalaan. Näin on silloin, kun samassa jäsenvaltiossa useita samanluonteisia toimintoja harjoittava henkilö kuuluu vain yhteen sosiaaliturvajärjestelmään; tällöin se, että harjoitettaessa näitä toimintoja useammassa jäsenvaltiossa on velvollisuus kuulua useampaan sosiaaliturvajärjestelmään tekee tämän toiminnan harjoittamisesta monimutkaisempaa verrattuna yhdessä jäsenvaltiossa harjoitettuun toimintaan. Mutta näin ei ole kaikissa tapauksissa. Eri ammattialoihin kuuluva palkkatyö (tai itsenäinen ammatinharjoittaminen) saattaa myös samassa jäsenvaltiossa harjoitettuna johtaa useisiin sosiaaliturvajärjestelmiin kuulumiseen.

56 Samoin silloin kun palkkatyö tai itsenäinen ammatinharjoittaminen tapahtuu samanaikaisesti yhdessä ainoassa jäsenvaltiossa, on melko yleistä, että kuuluminen useampaan sosiaaliturvajärjestelmään on pakollista. Vastaavassa tapauksessa se, että luonteeltaan erilaisten toimintojen harjoittamisesta kahdessa tai useammassa jäsenvaltiossa seuraa, että niihin sovelletaan kahden jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädäntöjä, ei tee niiden harjoittamisesta monimutkaisempaa vaan saattaa jopa yksinkertaistaa sitä siltä osin kuin sen jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta, jossa toimintaa harjoitetaan, saattaa, ottaen huomioon, että se on sopeutettu tämän toiminnan harjoittamisolosuhteisiin tuossa jäsenvaltiossa, olla yksinkertaisempaa kuin jos kyseiseen toimintaan sovellettaisiin jonkin toisen jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädäntöä.

57 Tilanne siis vaihtelee tapauskohtaisesti, vaikka onkin totta, että jos jossakin kyseisistä jäsenvaltioista on yksi yleisesti sovellettava sosiaaliturvalainsäädäntö tai jos luonteeltaan samanlainen toiminta luokitellaan eri tavalla eri jäsenvaltioissa, kuten on Herveinin ja Lorthiois'n toiminnan osalta, kahden jäsenvaltion lainsäädännön samanaikainen soveltaminen saattaa olla asianomaisen kannalta monimutkaisempaa kuin yhden ainoan jäsenvaltion lainsäädännön soveltaminen.

58 On kuitenkin todettava, että perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklasta ei seuraa, että henkilöiden liikkumisvapautta koskevan oikeuden käyttämiseen ei koskaan liittyisi eroja heiltä vaadittujen sosiaaliturvamaksujen määrän tai heille taatun

sosiaaliturvan osalta. Näistä artikloista ei myöskään seuraa sosiaaliturvaa koskevien lainsäädäntöjen yhdenmukaistamisen puuttuessa, että asianomaisille taattaisiin kaikissa tapauksissa neutraliteetti heille kuuluvan sosiaaliturvan hallinnoinnin monimutkaisuusasteen osalta.

59 Näin ollen, useiden jäsenvaltioiden pyynnöstä ja ottaakseen huomioon sosiaaliturvan järjestämiseen näissä valtioissa liittyvät erityispiirteet, neuvosto saattoi säätää asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklassa, että henkilö, joka samanaikaisesti on palkatussa työssä tietyn jäsenvaltion alueella ja toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana toisen jäsenvaltion alueella, on kummankin jäsenvaltion lainsäädännön alainen, toisessa palkkatyön ja toisessa itsenäisen ammatinharjoittamisen perusteella, kun taas jos näitä toimintoja harjoitetaan samanaikaisesti muissa jäsenvaltioissa, ne kuuluvat vain yhden lainsäädännön alaisuuteen, joka määräytyy palkkatyön perusteella. Näin toimiessaan neuvosto toteutti siirtotyöläisiin sovellettavien sosiaaliturvalainsäädäntöjen soveltamisen yhteensovittamistehtäväänsä määrittämällä, minkä yhden tai useamman lainsäädännön alaisuuteen asianomaiset kuuluvat.

60 Lisäksi on todettava, että neuvosto antoi samanaikaisesti säännöksiä taatakseen, mahdollisimman paljon yhteensovittamista koskevan järjestelmän puitteissa, siirtotyöläisten yhdenvertaisen kohtelun. Asetuksen N:o 1408/71 14 d artiklan 1 kohdalla, jonka mukaan henkilöä, joka samanaikaisesti on palkatussa työssä ja toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana eri jäsenvaltioissa, ja joka on asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan a alakohdan mukaan yhden ainoan jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännön alainen, kohdellaan sen lainsäädännön soveltamisen osalta, joka määräytyy näiden säännösten mukaisesti, niin kuin hän harjoittaisi kaikkea ammatillista toimintaansa kyseisen jäsenvaltion alueella, pyritään estämään se, että toisin kuin sellaisen työntekijän osalta, joka on 14 c artiklan b alakohdan nojalla kahden lainsäädännön alainen, osa tällaisen työntekijän harjoittamasta toiminnasta jää kaiken sosiaaliturvalainsäädännön ulkopuolelle.

61 Neuvosto pyrki samaan tavoitteeseen antaessaan asetuksen N:o 3811/86, jota alettiin soveltaa 1.1.1987 lukien. Lisätessään tällä asetuksella 14 c artiklaan uuden 2 kohdan, jonka mukaan 14 c artiklan b alakohdassa tarkoitettua henkilöä kohdellaan määritettäessä itsenäiseltä ammatinharjoittajalta perittävien maksujen määrää sen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, jonka alueella hän toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana, niin kuin hän toimisi palkatussa työssään kyseisen jäsenvaltion alueella, neuvosto muistutti jäsenvaltioita niille kuuluvasta velvoitteesta kohdella työntekijöitä, joihin sovelletaan 14 c artiklan b alakohtaa, yhdenvertaisesti verrattuna sellaisiin työntekijöihin, jotka harjoittavat kaikkea toimintaansa yhdessä ainoassa jäsenvaltiossa. Toisaalta antaessaan asetuksen N:o 3811/86 2 artiklassa lueteltuja säännöksiä, joilla pyritään helpottamaan kahdesta lainsäädännöstä johtuvien etuuksien samanaikaista soveltamista, neuvosto muistutti jäsenvaltioita niille kuuluvasta velvoitteesta taata, ettei mitään sosiaaliturvamaksuja peritä ilman, että niistä koituu asianomaisille mitään etua.

62 Näin ollen 14 c artiklan b alakohta ei ole perustamissopimuksen 48, 51 tai 52 artiklan vastainen.

63 On kuitenkin todettava, että 14 c artiklan b alakohdan soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa niiden jäsenvaltioiden, joiden lainsäädäntöä sovelletaan samanaikaisesti, on valvottava, että perustamissopimuksen 48, 51 ja 52 artiklan mukaisia velvoitteita noudatetaan.

64 Näin ollen Lorthiois'n kaltaisessa tilanteessa, jossa, ottaen huomioon hänen Belgiassa harjoittamansa toiminnan tason, häneltä vaadituilla maksuilla ei tarjota mitään sosiaaliturvaa koskevaa lisäturvaa, perustamissopimuksen 52 artikla estää suoraan vaatimasta häneltä tällaisia maksuja (ks. em. asia Kemmler, tuomion 12 ja 13 kohta; ks. vastaavasti myös yhdistetyt asiat 62/81 ja 63/81, Seco ja Desquenne & Giral, tuomio 3.2.1982, Kok. 1982, s. 223, 10 kohta, Kok. Ep. VI, s. 311).

65 Kun sitä vastoin 14 c artiklan b alakohdan nojalla samanaikaisesti sovellettavien kahden lainsäädännön perusteella vaaditut sosiaaliturvamaksut tuovat mukanaan sosiaaliturvaetuuksia, perustamissopimuksen 48, 51 ja 52 artikla eivät pääsääntöisesti estä perimästä tällaisia maksuja, ja näihin kahteen lainsäädäntöön perustuvien etuuksien myöntämisen on tapahduttava ottaen huomioon asetuksessa N:o 1408/71 ja soveltamisasetuksessa säädetyt asianmukaiset yhteensovittamissäännökset, erityisesti asetuksen N:o 3811/86 2 artiklassa luetellut säännökset, joilla pyritään säätelemään tapauksia, joissa kahdesta lainsäädännöstä johtuvia etuuksia sovelletaan samanaikaisesti ja helpottamaan sitä kyseisten etuuksien soveltuessa tähän.

66 On kuitenkin korostettava, kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut asiassa C-227/89, Rönfeldt, 7.2.1991 antamassaan tuomiossa (Kok. 1991, s. I-323, Kok. Ep. XI, s. I-19), että perustamissopimuksen 48 ja 51 artikla estävät sen, että työntekijät menettävät kahden tai useamman jäsenvaltion välisten sopimusten, jotka on saatettu osaksi kansallista oikeutta, perusteella heille kuuluvia sosiaaliturvaetuja asetuksen N:o 1408/71 soveltamisen vuoksi. Tällaisissa tapauksissa asetuksen N:o 1408/71 säännöksiä on jätettävä soveltamatta. Samaan ratkaisuun on päädyttävä myös perustamissopimuksen 52 artiklan nojalla Herveinin kaltaisessa tapauksessa, jos käy ilmi, että ennen 14 c artiklan b alakohdan voimaantuloa 17.1.1948 tehdyllä Belgian ja Ranskan välisellä sosiaaliturvaa koskevalla sopimuksella vapautettiin samanaikaisesti Ranskassa ja Belgiassa toimivat yhtiöiden johtajat maksamasta Belgian itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään kuuluvia sosiaaliturvamaksuja ja että Hervein oli tämän sopimuksen nojalla alun perin vapautettu sosiaaliturvamaksuista Belgiassa. Häneen ei tällöin pitäisi soveltaa 14 c artiklan b alakohdan säännöksiä Belgian itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään kuuluvien sosiaaliturvamaksujen perimiseksi.

67 Näin ollen ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle kansalliselle tuomioistuimelle on vastattava, että esitetyn kysymyksen tutkimisen perusteella ei ole tullut ilmi mitään sellaista seikkaa, joka vaikuttaisi asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan b alakohdan ja liitteen VII pätevyyteen. Kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi tämän säännöksen soveltaminen on saatettu, asiana on kuitenkin

tarvittaessa varmistaa, että tässä yhteydessä sovellettavat kansalliset lainsäädännöt ovat yhteensopivia perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan kanssa, ja erityisesti, että sillä kansallisella lainsäädännöllä, jonka soveltamisedellytykset on riitautettu, todella tarjotaan kyseiselle työntekijälle sosiaaliturvaa, ja selvittää, onko kyseistä säännöstä poikkeuksellisesti jätettävä soveltamatta kyseisen työntekijän pyynnöstä siksi, että sen soveltamisen vuoksi työntekijä menettäisi sosiaaliturvaetuuden, joka hänelle alun perin kuului kahden tai useamman jäsenvaltion välillä tehdyn sosiaaliturvaa koskevan sopimuksen nojalla.

Toinen kysymys

68 Ottaen huomioon ensimmäiseen kysymykseen annettavan vastauksen, toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

69 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Belgian ja Kreikan hallituksille, Euroopan yhteisöjen neuvostolle ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Tribunal du travail de Tournain 5.10.1999 tekemillään päätöksillä esittämät kysymykset seuraavasti:

Esitettyjen kysymysten tutkimisen perusteella ei ole tullut ilmi mitään sellaista seikkaa, joka vaikuttaisi

— sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna ja ajan tasalle saatettuna 2 päivänä kesäkuuta 1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2001/83, 14 c artiklan 1 kohdan b alakohdan ja liitteen VII tai

— saman asetuksen, sellaisena kuin se on muutettuna 11 päivänä joulukuuta 1986 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3811/86, 14 c artiklan b alakohdan ja liitteen VII pätevyyteen.

Kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi näiden säännösten soveltaminen on saatettu, asiana on kuitenkin varmistaa, että tässä yhteydessä sovellettavat kansalliset lainsäädännöt ovat yhteensopivia perustamissopimuksen 48 ja 52 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 39 ja EY 43 artikla) kanssa, ja erityisesti, että sillä kansallisella lainsäädännöllä, jonka soveltamisedellytykset on riitautettu, todella tarjotaan kyseiselle työntekijälle sosiaaliturvaa, ja selvittää, onko kyseisiä säännöksiä poikkeuksellisesti jätettävä soveltamatta kyseisen työntekijän pyynnöstä siksi, että niiden soveltamisen vuoksi työntekijä menettäisi sosiaaliturvaetuuden, joka hänelle alun perin kuului kahden tai useamman jäsenvaltion välillä tehdyn sosiaaliturvaa koskevan sopimuksen nojalla.

Rodríguez Iglesias	Jann	Macken
Colneric	Gulmann	Edward
Puissochet	Wathelet	Skouris

Julistettiin Luxemburgissa 19 päivänä maaliskuuta 2002.

R. Grass — kirjaaja

G. C. Rodríguez Iglesias — presidentti